

ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN OKUL MÜDÜRÜNE VE ÖĞRETMENLERE GÜVEN DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

*Niyazi ÖZER**, *Burhanettin DÖNMEZ***, *Servet ATİK****

Özet: Bu araştırma ile ortaokul ve lise öğrencilerinin, öğretmenlerine ve okul müdürüne duydukları güven düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlere güven ölçeği ve müdüre güven ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Malatya ili merkez ilçedeki okullarda öğrenim gören 402 ortaokul, 309 lise öğrencisi olmak üzere toplam 711 öğrenciden elde edilmiştir. Araştırmanın verileri *t* testi, tek yönlü varyans analizi ve korelasyon istatistikleri kullanılarak analizi edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürlerine güven düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeyleri ile müdüre güven düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki; lise öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeyleri ile müdüre güven düzeyleri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müdüre Güven, Öğretmene Güven, Öğrenciler.

Analysis of Secondary and High School Students' Trust in Principal and Teachers

Abstract: The purpose of this study is to investigate the secondary and high school students' trust in principals and teachers. The data were collected with "Trust in Teachers Scale" and "Trust in Principals Scale". Participants were 711 students (402 secondary and 309 high school students) attending to schools in central district of Malatya province during 2012-2013 school year. Data were analyzed using *t* test, one way analysis of variance and correlational statistics. The results of the analysis revealed that students' level of trust in their teachers and principals differed significantly by their gender and grade level. A significant positive and medium level of correlation was established between secondary students' trust in their teachers and trust in their principals. Also a significant positive and high level of correlation was found between high school students' trust in their teachers and trust in their principal.

Key Words: Trust in Principal, Trust in Teachers, Students.

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, MALATYA.

** Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, MALATYA.

*** Arş. Gör., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, MALATYA.

1.Giriş

Güven, sosyal yaşamda bireylerin birbirleriyle ve çevrelerindeki nesne, olay ve olgularla ilişkilerinin oluşmasında ve sürdürülmesinde vazgeçilmez unsurlardan biridir. Güven sadece insanlar ve insanlar arasındaki ilişkiler için değil; aynı zamanda hava durumu, seyahat çizelgeleri, arabalar, hayvanlar (Deutsch, 1958) ve kurumlar için de kullanılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında insanlık tarihi kadar eski bir olgu olarak nitelendirilen güvenin (Yavuz, 2003), günlük hayatın sosyal, politik ve ekonomik vb. pek çok alanını etkilediği söylenebilir. Örneğin arkadaşlar ve eşler bazen birbirlerine olan güvenini sorgulamakta, vatandaşlar hükümetlere olan inancını yitirmekte; adalet sistemi, medyadaki haberler, para birimleri ya da hasta-doktor ilişkileri açısından bireyler kimin ya da neyin güvenilir olduğunu sorgulayabilmektedir (Lewis ve Weigert, 1985; s.969). Bir bakıma bireyler arası ilişkiler, grup davranışı, yönetsel etkililik, ekonomik değişimler, sosyal ve politik istikrar vb. gibi makro ve mikro düzeydeki birçok sürecin anlaşılması ve açıklanmasında en temel kavramlardan biri güvendir (Kalemci ve Tüzün, 2007). Bu nedenledir ki güvenin kapsamı, önemi, boyutları ve ölçülmesi; psikoloji, sosyoloji, politika, ekonomi, hukuk, yönetim ve tarih gibi birbirinden farklı pek çok disiplin tarafından araştırılmaktadır.

Güven sağlıklı kişiliğin önemli bir parçası olarak görülmekle birlikte, sosyal kurumların ve ticaretin istikrarlı bir şekilde yürütülebilmesinde (Lewicki, McAllister ve Bies, 1998) ve insan ilişkilerinde başarının ve işbirliğinin sağlanmasında (Erdem, 2003; Yılmaz, 2009) oldukça önemlidir. Güvenin bu denli önemli olmasının altında yatan en önemli faktörlerden biri güvenin sadece bireysel davranışı değil aynı zamanda örgütsel davranışları da etkileyen ya da belirleyen sosyal bir olgu olmasıdır. Belli amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulan örgütler, bu amaçlarını gerçekleştirdikleri sürece varlıklarını sürdürebilirler (Aydın, 2007). Ancak hangi alanda hizmet verirse versin, örgütsel amaçların gerçekleştirmesinde insan ilişkilerinin önemi yadsınamaz (Aydın, 2007; Bursalıoğlu, 2010). Bu açıdan bakıldığında örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi ve örgütün varlığının sürdürülmesinde en önemli unsurlardan biri örgütteki birey ve gruplar arasındaki ilişkilerin niteliğini belirleyen güven atmosferidir.

Güven kavramı; karmaşık, çok yönlü ve disiplinler arası bir kavram olduğundan dolayı, bu kavramın ortak kabul gören bir tanımını yapmak zordur (Hoy ve Tschannen-Moran, 2007; İslamoğlu, 2007; Tan ve Tan, 2000; Tschannen-Moran ve Hoy, 2000). Gambetta'ya (1988, Akt. Zayim, 2010) göre güven; özgürlük, adalet, bilgi, güç, refah, dayanışma ya da gerçek gibi günlük hayatta sıklıkla karşılaştığımız ancak ifade edilmesi zor olan soyut kavramlarla aynı sınıfta yer almaktadır. Herkes tarafından anlaşıldığı düşünülen ancak açıklanması ve tanımlanması zor ve karmaşık olan güven, bir bireyin, karşı

tarafın her zaman için adil, etik ve öngörülebilir biçimde davranacağına ilişkin inancı olarak tanımlanabilir (Luhman, 1979). Türk Dil Kurumu sözlüğünde güven; korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2014). Güven genel bir ifadeyle, “bir bireyin bir olay ya da bir kişinin davranışının sonucu hakkındaki iyimser beklentisi” (Hosmer, 1995: 390) olarak tanımlanmaktadır. Güven, bir ilişkide taraflardan birinin diğerinin savunmasızlığını istismar etmeyeceğine ya da çıkarıcı davranmayacağına emin olması (Robbins ve Judge, 2013; Sabel, 1993), karşılıklı ilişkilerin sürdürülmesinde bir bel bağlama, dayanma, sadık kalma, söz verme ve sözünde durma fiilidir (Yavuz, 2003). Bu anlamda güven, taraflardan birinin karşı tarafın kendisi için önemli olan davranışlar sergileyeceği beklentisi taşıması ve karşı tarafı izlemeden ya da kontrol etmeden eylemlerine karşı savunmasız kalmaya gönüllü olmasıdır (Mayer, Davis ve Schoorman, 1995). Güven, güvenen ve güvenilen tarafların bir arada buldukları ortak deneyimlere dayalı olarak, tarafların belirli özelliklerinden etkilenen, güvenilen kişinin zarar verici bir davranışta bulunmayacağı, buna karşı güvenenin bazı beklentilerini karşılayacağı doğrultusunda beklentileri ve inançları içeren bir psikolojik durumdur (Sağlam-Arı, 2003). Güven tanımlarından en yaygın olanlarından biri bireylerin ve grupların karşı tarafa zarar vermeden, karşı tarafın lehine davranacağına olan inançtır (Hoy ve Tschannen-Moran, 2007).

Güven kavramına ilişkin alanyazında farklı tanımlar olmasına karşın; okullarda güveni açıklamada Hoy ve Tschannen-Moran (1999) tarafından önerilen beş boyutlu model eğitim bilimleri alanında kabul gören tanımlar arasında yer almaktadır (Adams, 2013; Adams ve Forsyth, 2009; Forsty, Adams ve Hoy, 2011; Hosmer, 1995; Hoy ve Tschannen-Moran, 1999; Hoy ve Tschannen-Moran, 2007; Kochanek, 2005; Tschannen-Moran, 2004). Hoy ve Tschannen-Moran (1999) güveni; bir bireyin ya da grubun karşısındaki birey(ler)in yardımsever, güvenilir, uzman, dürüst ve açık olduğuna dair inançlarına dayanarak, karşısındaki birey ya da gruba karşı savunmasız kalmaya istekli olma durumları olarak tanımlamıştır. Bu tanıma göre güvenin yardımseverlik/diğergâmlık (benevolence), güvenilirlik/inandırıcılık (reliability), uzmanlık/yetkinlik (competence), dürüstlük (honesty), açıklıktır (openness) olmak üzere beş boyuttan oluştuğu söylenebilir.

Yardımseverlik/diğergâmlık; karşı tarafın iyi niyetine inanmak/güvenmek ya da bir tarafın diğer tarafın yararına iyi şeyler yapacağına olan inancı olarak tanımlanmaktadır. Yardımseverlik; kötü niyet beklemeden karşı tarafın savunmasızlığını/ masumiyetini kabul etmek, güvenilenin güvenene iyi davranma isteğine olan inançtır. Güvenirlik/inandırıcılık; bireylerin ve grupların eylemlerinin sözleriyle tutarlı olması, bireylerin ve grupların davranışlarının tahmin edilebilirliğidir. Güvenirlik bir bireyden kendisinden beklenileni yapacağına inanmaktır. Uzmanlık/yetkinlik;bireyin teknik-kişisel bilgi ve

becerisini ifade etmektedir. Uzmanlık/yetkinlik yapılan veya yapılacak işin beklenildiği gibi ya da standartlara uygun bir şekilde yapılacağına ilişkin bir yeterlidir. Dürüstlük; doğruluk ve doğru sözlülük anlamına gelmektedir. Dürüstlük birisinin söylemleri ile eylemlerinin tutarlı olması, davranışlarının sorumluluğunu kabul etmesi, davranışlarını gizlemeden ve değiştirmeden davranışlarında tutarlı olmasıdır. Açıklık ise, bir konu ya da durum ile ilgili paylaşılan bilginin kapsamıyla ilişkilidir (Baier, 1986; Hosmer, 1995; Hoy ve Tschannen-Moran, 1999; Hoy ve Tschannen-Moran, 2007; İslamoğlu, Birsal ve Börü, 2007; Kochanek, 2005; Maloney, 2006; Robbins ve Judge, 2013).

1.1.Öğrenci-Okul Personeli İlişkilerinde Güven

Güven olgusu diğer tüm örgütler için olduğu kadar eğitim örgütleri için de oldukça önemlidir. Hatta okulun kendine özgü özellikleri ile temel girdisinin ve çıktısının insan olduğu düşünüldüğünde, güvene dayalı ilişkilerin varlığı okullar için daha da önem arz etmektedir (Özer ve Tül, 2014). Eğitim örgütleri olan okulların etkili ve verimli olabilmesi, özelde okulun genelde eğitimin amaçlarının gerçekleştirilebilmesi, öğrencilerin etkili bir şekilde öğrenim görebilmeleri için, tüm okul paydaşlarının işbirliği ve uyum içerisinde çalışmaları gerekmektedir (Özer, Demirtaş, Üstüner ve Cömert, 2006). Bu durum, bir bakıma okul paydaşları arasındaki ilişkilerin (örn. öğrenci-öğretmen, öğrenci-yönetici, öğretmen-öğretmen, öğretmen-yönetici, okul-aile) niteliği ile ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında okullar özü itibarıyla, içerisinde her gün yaşanan bireyler arası ilişkilerin kalitesine bağlı olan sosyal kurumlardır. Buna karşın okullardaki öğrencilerin akademik başarılarını anlamayı ve arttırmayı hedefleyen girişimlerin çoğu, okuldaki sosyal ilişkilerin kalitesi ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkililiği arasındaki ilişkiyi göz ardı etmektedir (Goddard, Salloum ve Berebitsky, 2009).

Güvenin okullarda başarının, değişimin ve işbirliğinin sağlanması açısından önemli bir unsur olduğu alan yazında açıkça ifade edilmektedir (Adams, 2013; Bryk ve Schneider, 2002; Daly ve Chrispeels, 2008; ; Hoy ve Tschannen-Moran, 2007; Kochanek, 2005; Lee, 2007). Son dönemlerde yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar, güvenin açık ve sıcak bir okul ikliminin oluşturulması açısından oldukça önemli olduğunu göstermektedir (Mitchell ve Forsyth, 2004). Okulların niteliğinin ve öğrenci başarısının artırılmasında, okul içi ilişkilerde güvenin inşa edilmesine gereksinim vardır. İnsan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı eğitim örgütlerinde güven; değişim, dönüşüm ve reform çabalarının etkili sonuç vermesinde önemli rol oynamaktadır (Kochanek, 2005). Çünkü okul personeli, veliler ve öğrenciler arasında karşılıklı güvene dayanan bir atmosfer oluşturmak; iletişim problemlerinin yaşanmasını engelleyeceği gibi, işbirliğini özendirir ve bütün okul paydaşlarının okulun vizyonunu gerçekleştirmek için çaba sarf etmelerini sağlar (Taylor-Dunlop ve Lester,

2000). Bununla birlikte okul merkezli yönetim, katılımcı karar alma ve ailelerin okul yönetimine katılması gibi demokratik ve katılımcı yönetim biçemlerinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi, okul paydaşları arasında güven atmosferi oluşturulmasını gerektirmektedir (Goddard, Hoy ve Tschannen-Moran, 2001).

Güven, öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasında, öğretme ve öğrenme etkinliklerinin amacına dönük bir şekilde gerçekleşmesinde rol oynayan önemli bir öğedir (Adams, 2013; Bryk ve Schneider, 2002; Daly ve Chrispeels, 2008; Lee, 2007). İnsan öğrenmelerinin, çevredeki diğer insanların güvenilir olduğu beklentisine dayalı olduğu düşünüldüğünde (Rotter, 1967), okullarda ve sınıflarda öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretmen-öğrenci ve yönetici-öğrenci ilişkilerinde güvenin sağlanması en temel gereksinimlerden biridir. Araştırma sonuçları (Anderson, Christenson, Sinclair ve Lehr, 2004; Goddard, Tschannen-Moran ve Hoy, 2001; Hoy ve Tschannen-Moran, 2003; Polat, 2007) öğrencilerin okuldaki yetişkinlerle kuracakları olumlu, pozitif ve destekleyici ilişkilerin öğrencilerin motivasyonları ve akademik başarıları üzerinde olumlu sonuçları olduğunu göstermektedir. Öğrenciler okulda zorluklarla ve sorunlarla karşılaştıklarında, öğretmenleriyle ve okul yöneticileriyle kurdukları güvene dayalı ilişkiler onlar için motivasyon sağlayıcı bir kaynak olarak görev yapmaktadır. Okul personeline güvenmeyen ve yaşadıkları sorunların çözümünde kendilerine yardımcı olmayacaklarını düşünen öğrencilerin, sorunlarını açık ve rahat bir şekilde paylaşmaları güçtür (Çınkır, 2004). Bu durum da, öğrencilerin okulda karşılaştıkları sorunları çözmelerini zorlaştırdığı gibi, akademik başarı ve motivasyonlarını da olumsuz etkileyebilir.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Eğitim örgütlerinde yapılan güven konulu ulusal (Arslan, 2009; Arslan, 2013; Baş ve Şentürk, 2011; Bökeoğlu ve Yılmaz, 2008; Cemaloğlu ve Kılınç, 2012; Cerit, 2009; Çağlar, 2011; Koşar ve Yalçınkaya, 2013; Özdoğan ve Tüzün, 2007; Özer, Demirtaş, Üstüner ve Cömert, 2006; Polat, 2007; Polat ve Celep, 2008; Yıldız, 2013; Yılmaz, 2006; Yılmaz, 2009; Yılmaz ve Altinkurt, 2012) ve uluslararası (Bryk ve Schneider, 2002; Ford, 2014; Hoy, Smith ve Sweetland, 2002; Hoy, Gage, ve Tarter, 2006; Mirza ve Redzuan, 2012; Seashore Louis, Dretzke ve Wahlstrom, 2010; Smith ve Birney, 2005; Tschannen-Moran, 2009; Van Maele ve Van Houtte, 2009; Van Maele, Forsyth ve Van Houtte, 2014; Yin, Lee, Jin, ve Zhang, 2013; Zayim ve Kondakçı, 2014) çalışmalar incelendiğinde; okullarda güven konusunun daha çok yönetici ve öğretmenlerin bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir.

Son dönemlerde eğitim örgütlerinin önemli paydaşları olan veli ve öğrencilerin bakış açısıyla da güven konusunu inceleyen uluslararası çalışmalar olmakla birlikte (Coleman, 2012; Cook-Sather, 2002; Goddard, 2003; Hoy,

2002; Hoy, Tarter ve Hoy, 2006; Menteş, 2011; Tschannen-Moran, Bankole, Mitchell ve Moore Jr, 2013; Van Maele ve Van Houtte, 2009) Türkiye’de konuyla ilgili çalışmaların (Akbaş, 2005; Özer ve Tül, 2014; Polat ve Taştan, 2009) sınırlı sayıda kaldığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda bu araştırma ile ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeyleri ile okul müdürüne duydukları güven düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ile ayrıca öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürüne olan güvenleri cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine açısından incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulguların alana sınırlı da olsa katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2.YÖNTEM

Bu araştırma genel olarak tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Tarama (survey) araştırması bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu çalışmada öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürlerine duydukları güven cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde nedensel karşılaştırmalı desen kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırmalı desende bireyler ya da gruplar arasındaki farklılıkların nedenleri, sonuçları belirlenir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012) ve neden sonuç ilişkileri incelenir (Karasar, 2007). Öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürlerine duydukları güven arasındaki ilişkinin çözümlenmesinde ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalar; iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri betimlemek amacıyla yürütülen ve ilişkilerin derinlemesine analiz edildiği araştırmalardır (Karakaya, 2011).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın verileri 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Malatya İli Merkez İlçedeki altı ortaokul ve dört lisede öğrenim gören 729 öğrenciden elde edilmiştir. Bu öğrencilerden dönüş yapan ölçek formlarından bazılarının eksik ve yanlış doldurulduğu tespit edilmiştir. Eksik ve yanlış doldurulan formlar elendikten sonra geriye kalan 711 ölçek formu üzerinden analizler yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerden ortaokul çalışma grubunda yer alan öğrencilerin 189’unun kız (%26.58), 213’inin erkek (%29.96) olduğu, 76’sının 5. sınıf (%10.69), 99’unun 6. sınıf (%13.92), 108’inin 7. Sınıf (%15.19) ve 119’unun (%16.73) 8.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Lise çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ise 143’ünün kız (%20.11) ve 166’sının erkek (%23.35) olduğu, 82’sinin 9. sınıf (%11.53), 72’sinin 10. sınıf (%10.12), 90’ının 11. Sınıf (%12.65) ve 65’inin (%9.17) 12.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin okul müdürlerine ve öğretmenlerine güven düzeyini ölçen iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme araçlarının özelliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Müdüre Güven Ölçeği: Ölçeğin orijinali Barnes, Forsyth ve Adams (2003) tarafından geliştirilmiş, Türk kültürüne ve Türkçe'ye uyarlaması Özer ve Atik (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal formunda toplam 20 madde bulunmaktadır. Uyarlama çalışmaları kapsamında öncelikle ölçekte yer alan maddeler İnönü Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim dalında doktora yapan iki İngilizce okutmanı ve üç İngilizce öğretmeni tarafından İngilizceden Türkçeye daha sonra ise Türkçeden-İngilizceye çevrilmiştir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin gelişimsel özelliklerinin ölçeğin faktör yapısını etkileyebileceği düşünüldüğünden, analizler ortaokul ve lise öğrencileri için ayrı yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek üzere yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonrasında, hem ortaokul hem de lise öğrencileri için veri toplama aracında yer alan 4 maddenin düşük faktör yüklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu maddelerin elenmesinin ardından analize alınan 16 maddenin, hem ortaokul hem de lise çalışma grubu için önemli olarak belirlenen tek bir faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu çalışma grubu (n=421) için analize alınan maddelerin toplam varyansın %59,499' unu açıkladığı, faktör yüklerinin “.64” ile “.85” arasında değiştiği, açıklanan faktör ortak varyans oranlarının ise “.41” ile “.72” arasında değiştiği belirlenmiştir. Lise öğrencilerinin oluşturduğu çalışma grubu (n=237) için ise; analize alınan maddelerin toplam varyansın %61,132'sini açıkladığı, faktör yüklerinin “.66” ile “.88” arasında değiştiği, açıklanan faktör ortak varyans oranlarının ise “.43” ile “.78” arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısının hem ortaokul hem de lise öğrencilerinden elde edilen veriler için “.95” olduğu belirlenmiştir. AFA sonucunda elde edilen yapıya ilişkin model veri uyumunu değerlendirmek üzere ikinci bir çalışma grubundan elde edilen veriler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır (DFA). Yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri incelendiğinde, hem ortaokul (n=265) hem de lise öğrencileri (n=233) için ölçeğin tek faktörlü modelinin yeterince yüksek düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu ve ölçeğin tek faktörlü yapısının doğrulandığı belirlenmiştir. AFA ve DFA analizleri sonucunda geçerli ve güvenilir olduğu belirlenen ölçek formunda yer alan maddeler “hiçbir zaman” dan “her zaman” a doğru 5'li likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekte yer alan bazı maddeler şunlardır: “Müdürümüz öğrencilere doğruları söyler”, “Müdürümüz bütün öğrencilerin öğrenebileceğine inanır”, “Müdürümüz güvenilir bir insandır”, “Müdürümüz işini iyi yapar”. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı “.94” olarak hesaplanmıştır.

Öğretmenlere Güven Ölçeği: Ölçeğin orijinal formu Adams ve Forsyth (2009) tarafından geliştirilmiş, Türk kültürüne ve Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Özer ve Tül (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin orijinal formunda 13 madde yer almaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışmaları kapsamında Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayıları, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları ve test-tekrar test korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin uyarlama çalışmalarına ilişkin analizler ortaokul ve lise öğrencileri için birbirinden bağımsız bir şekilde yapılmıştır. AFA sonrasında hem ortaokul hem de lise öğrencileri formunda yer alan 1 madde elenmiş ve geriye kalan on iki (12) maddenin tek bir faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Ortaokul örnekleme için analize alınan on iki maddenin toplam varyansın "%43.50"sini açıkladığı, faktör yüklerinin ".515" ile ".746" arasında, açıklanan faktör ortak varyans oranlarının ise ".323" ile ".558" arasında değiştiği belirlenmiştir. Lise örnekleme için ise; analize alınan maddelerin, toplam varyansın "%47.82"sini açıkladığı, faktör yüklerinin ".567" ".768" arasında, açıklanan faktör ortak varyans oranlarının ise ".321" ile ".590" arasında değiştiği belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinden elde edilen veriler için ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının ".87" olduğu; lise öğrencilerinden elde edilen veriler için ise ".89" olduğu belirlenmiştir. Bu aşamadan sonra yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeks değerleri incelendiğinde, hem ortaokul hem de lise öğrencileri için ölçeğin tek faktörlü modelinin yeterince yüksek düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğu ve ölçeğin tek faktörlü yapısının doğrulandığı belirlenmiştir. Toplamda 12 maddeden oluşan ölçek formu, beşli likert tipinde derecelendirilmiştir ("1=Hiçbir Zaman" "5=Her Zaman"). Ölçekte yer alan bazı maddeler şunlardır: "Okulumuzdaki öğretmenlerle iletişim kurmak kolaydır", "Okulumuzdaki öğretmenler öğrencilere karşı dürüsttür", "Okulumuzdaki öğrenciler yardıma ihtiyaç duyduklarında öğretmenlere güvenebilirler". Ölçeğin bu araştırma için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ".94" olarak hesaplanmıştır.

2.3.Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler analiz edilmeden önce, veri girişinde yanlışlık yapıp yapılmadığı ve maddelerin skewness ve kurtosis değerlerinin " $\mp 1,00$ " (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010) arasında değişip değişmediğini belirlemek üzere öncelikle betimsel istatistikler yapılmıştır. Analizlerde ayrıca veri seti içerisinde uç değer olup olmadığı da kontrol edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda veri seti için skewness ve kurtosis değerlerinin $+0,98/-0,93$ değerleri arasında değiştiği ve uç değer olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerden elde edilen veriler analiz edilirken öğrencilerin gelişimsel özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar olabileceği düşünüldüğünden ortaokul ve lise öğrencileri birbirinden bağımsız gruplar olarak

değerlendirilmeye alınmıştır. Bu bağlamda ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmenlerine ve okul müdürlerine duydukları güven düzeyinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü varyans analizi ile gruplar arası farklılığı belirlemek için Scheffe testleri yapılmıştır. Ayrıca bağımsız değişkenlerin öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürlerine duydukları güven düzeylerini ne düzeyde etkilediğini belirlemek için eta-kare değerlerine bakılmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerine ve okul müdürlerine duydukları güven düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise basit korelasyon analizi yapılmıştır.

3.BULGULAR VE YORUM

3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul müdürlerine ve öğretmenlerine ilişkin güven düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1:Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Ölçek	Okul Türü	Cinsiyet	\bar{X}	Ss	sd	t	P	η^2
Müdürle Güven	Ortaokul	Kız	63.26	16.04	400	1.32	.18	-
		Erkek	61.21	14.71				
	Lise	Kız	68.04	11.76	307	2.12	.03	.01
		Erkek	64.96	13.75				
Öğretmenlere Güven	Ortaokul	Kız	49.94	6.62	400	3.08	.00	.02
		Erkek	47.37	9.60				
	Lise	Kız	52.39	7.26	307	3.11	.00	.03
		Erkek	49.53	8.62				

Tablo 1’de yer alan bulgular incelendiğinde, cinsiyet değişkeni açısından lise öğrencilerinin müdüre güven düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<.05$), ortaokul öğrencilerinin müdüre güven düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) belirlenmiştir. Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde lise öğrenimi gören erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında kız öğrencilerin okul müdürlerine daha fazla güvendikleri söylenebilir. Öğretmenlere güvene ilişkin bulgular incelendiğinde ise hem ortaokul hem de lise öğrencilerinin cinsiyet değişkeni açısından güven puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$). Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında kız öğrencilerin öğretmenlere daha fazla güvendikleri söylenebilir. Cinsiyet değişkeninin müdüre

ve öğretmenlere güven üzerinde ne düzeyde etkili olduğunu belirlemek için hesaplanan eta kare değerlerinden hareketle, cinsiyet değişkeninin öğretmene ve müdüre güven üzerinde “küçük” etki büyüklüğüne sahip olduğu söylenebilir.

3.2. Sınıf Değişkenine Göre Analiz Sonuçları

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul müdürlerine ve öğretmenlerine ilişkin güven düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Müdüre Güven Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Analizi

	Okul	Sınıf	\bar{X}	S	sd	F	p	Fark (Scheff)	η^2
Müdüre Güven	Ortaokul	A)5. Sınıf	65,9	12,74	3	10,226	.00	B-A	.07
		B)6. Sınıf	55,1	17,82	398			B-C	
		C) 7. Sınıf	64,7	13,74	401			B-D	
		D) 8. Sınıf	63,2	14,38					
		Toplam	62,1	15,37					
	Lise	E) 9. Sınıf	64,8	13,75	3	6,726	.00	H-E	.06
		F) 10.	66,4	15,28	305			H-G	
		G) 11.	63,5	11,96	308				
		H) 12.	72,3	7,654					
		Toplam	66,3	12,94					
Öğretmenlere Güven	Ortaokul	A) 5. Sınıf	50,0	9,18	3	6,810	.00	D-A	.04
		B) 6. Sınıf	50,7	6,18	398			D-B	
		C)7. Sınıf	48,2	7,91	401				
		D)8. Sınıf	46,0	9,35					
		Toplam	48,5	8,42					
	Lise	E)9. Sınıf	46,2	9,46	3	19,914	.00	E-F	.16
		F)10. Sınıf	52,8	7,04	305			E-G	
		G)11.	50,2	7,51	308			E-H	
		H)12.	55,2	4,43					
		Toplam	50,8	8,13					

Tablo 2 incelendiğinde hem ortaokul hem de lisede öğrenim gören öğrencilerinin, müdüre güven düzeylerinin sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p < .05$). Grupların aritmetik

ortalamları incelendiğinde, ortaokul öğrencileri için; 5., 7. ve 8.sınıf öğrencilerinin 6.sınıf öğrencilerine göre, lise öğrencileri için ise 12.sınıf öğrencilerinin 9.sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine göre okul müdürüne daha fazla güven duydukları belirlenmiştir. Tablodaki bulgular öğretmene güven açısından incelendiğinde, hem ortaokul hem de lise öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<.05$). Grupların aritmetik ortalamaları incelendiğinde; ortaokul öğrencileri için 5.sınıf ve 6.sınıf öğrencilerinin 8.sınıf öğrencilerine göre; lise öğrencileri için ise 9.sınıf öğrencilerinin 10.sınıf, 11. sınıf ve 12.sınıf öğrencilerine göre öğretmenlerine daha az güven duydukları görülmektedir. Sınıf düzeyi değişkenin müdüre ve öğretmenlere güven üzerinde ne düzeyde etkili olduğunu belirlemek için eta-kare hesaplanmıştır. Hesaplanan etki büyüklükleri sınıf düzeyinin; müdüre güven açısından (".07", ".06") "orta" etki büyüklüğüne, öğretmene güven açısından ortaokulda (.04) "küçük", lisede ise (.16) "büyük" etki büyüklüğüne sahip olduğunu göstermiştir.

3.3. Müdüre Güven ile Öğretmenlere Güven Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul müdürüne ve öğretmenlerine duydukları güven düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan analiz sonucu ortaokul öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeyleri ile müdüre güven düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=.46$, $p<.01$). Lise öğrencilerinin öğretmenlerine güven düzeyleri ile müdüre güven düzeyleri arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=.70$, $p<.01$). Bu bulgudan hareketle öğrencilerinin güven açısından okul personelini değerlendirirken bütünsel bir bakış açısına sahip oldukları, öğretmenlere güvendikleri zaman yöneticilere de güvendikleri ya da öğretmenlere güvenmedikleri zaman okul yöneticilerine de güvenmedikleri söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul çalışanları ve öğrenciler arasındaki güven özellikle son yıllarda tartışılan ve üzerinde araştırma yapılan önemli konulardan biridir. İnsan ilişkilerinin uzun süreli ve sağlıklı olması için gerekli yapı taşlarından biri olan güven, örgütsel yaşamda da çok önemli bir yere sahiptir (Halis, Göksöz ve Yaşar, 2007; Yücel ve Samancı-Kalaycı, 2009). Güven, etkili örgütlerin temel taşlarından biridir (Forsyth, Adams ve Hoy, 2011). Temel girdisi ve çıktısı insan olan eğitim örgütlerinde, insan ilişkilerinin oluşturulması ve sürdürülmesinde güvene ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında güven, okulların amaçlarını etkili bir şekilde gerçekleştirmesi için gerekli olan sosyal bir sermaye olarak nitelendirilebilir (Bryk ve Schneider, 2002; Forsyth, Adams ve Hoy, 2011; Polat, 2007). Öğrencilerin öğretmenlerine güven duyması;

öğretmenlerin mesleki yeterlikleri, sınıf içi ve sınıf dışındaki iletişim becerileri, sözlerinin ve eylemlerinin tutarlı olması gibi pek çok değişkenden etkilenmektedir. Benzer biçimde öğrencilerin okul yöneticilerine güven duyması; okul yöneticilerinin yöneticilik becerileri, okul-çevre ilişkilerindeki etkililiği, okulu temsil yeteneği, öğrencilerle ve öğrenci velileriyle olan iletişimleri gibi birçok değişkene bağlı olduğu söylenebilir.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmen ve okul yöneticilerine duydukları güven düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeni açısından; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre hem okul müdürüne hem de öğretmenlerine daha fazla güven duydukları belirlenmiştir. Güven konusunda yapılmış bazı araştırmalardan elde edilen sonuçlar (Maddux ve Brewer, 2005; Özer ve Atik, 2014; Rotenberg, MacDonald ve King, 2004; Spector ve Jones, 2004) kadınların güven puanlarının erkeklerin güven puanlarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum bir ölçüde cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Okullarda kız öğrencilerin istenmeyen davranışlarının daha az olduğu, görece olarak erkek öğrencilerin daha fazla disiplin cezası aldıkları (Akınar ve Özdaş, 2013; Mahiroğlu ve Buluç, 2003; Mercan, 2001) belirtilmektedir. Öğretmenlerin sorumluluk sahibi olan ve uyumlu öğrencileri daha fazla tercih ettikleri ve bu özelliklerin ise daha çok kız öğrencilerde bulunduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Clifton, Perry, Parsonson ve Hryniuk, 1986; Sadker, Sadker ve Klein, 1991). Bu durumun bir sonucu olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin kız öğrencilere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir. Nitekim bazı araştırma sonuçları (Myhill ve Jones, 2006) öğrenciler arasında, öğretmenlerin erkek öğrencilere daha olumsuz, kız öğrencilere ise daha kibar davrandığına ilişkin güçlü bir algı olduğunu göstermektedir. Buradan hareketle kız öğrencilerin kendilerine daha olumlu yaklaşıma sahip öğretmen ve yöneticilere karşı daha fazla güvenmelerinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Bununla birlikte toplumda aynı yaştaki erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha özgür yetiştirilmeleri, erkek öğrencilerin okul yöneticileri ve öğretmenlerle daha aktif iletişimde bulunmalarına neden olmuş olabilir. Buna karşın öğretmenlerin erkeklerle karşılaştırıldığında kız öğrencilere ilişkin yüksek normatif ve akademik beklentiler içerisinde olduğu belirtilmektedir (Van Houtte, 2007). Okul personelinin erkek öğrencilerle iletişiminin fazla olmasına karşın akademik beklentilerinin az olması, erkek öğrenciler ile okul personeli arasındaki olumsuz yaşantılarının sayısını arttırabileceği, bu durumun da erkek öğrencilerin okul yöneticilerine ve öğretmenlerine olan güven düzeylerinin azalmasına neden olabileceği söylenebilir.

Sınıf düzeyi değişkeni açısından yapılan analizler sonucunda, sınıf düzeyi arttıkça ortaokul öğrencilerinin hem okul müdürüne hem de öğretmenlerine güven düzeyinin göreceli olarak azaldığı belirlenmiştir. Güven bir çırpıda oluşan ve sonsuza kadar süren bir özelliğe sahip olgu değildir. Güvenin

oluşması için belli bir sürenin geçmesi ve oluşturulan güvenin sürdürülmesi için çaba harcanması gerekmektedir (Polat, 2009). Başka bir ifadeyle güven, ortak yaşantı ve ilişkiler sonucunda azalmakta ya da artmaktadır (Forsyth, Adams ve Hoy, 2011; Robbins ve Judge, 2013; Solomon ve Flores, 2001). Güven taahhütlerde bulunmaya ve bu taahhütlerin yerine getirilmesine bağlıdır (Solomon ve Flores, 2001). Sınıf düzeyi yükseldikçe ortaokul öğrencilerinin hem okul müdürüne hem de öğretmenlerine duydukları güven düzeyinin azalmasının nedeni, öğrencilerin okul müdürünü ve öğretmenlerini okulda geçirilen zamanın artması nedeni ile daha iyi gözlemleyebilmesi; okul müdürünü ve öğretmenlerini daha iyi tanımaları, okul müdürünün ve öğretmenlerin öğrencilere verdiği sözleri ve vaatleri gerçekleştirememiş olması olabilir. Analiz sonuçlarına göre lisede sınıf düzeyi yükseldikçe hem okul müdürüne hem de öğretmenlere güven düzeyinin artması, okul müdürünün ve öğretmenlerin öğrencilerin yaşını daha fazla dikkate alarak davranmaları ile ilişkilendirilebilir. Bilindiği gibi lise son sınıf öğrencilerine son sınıf olmaları, daha fazla sınav kaygısı yaşamaları nedeni ile okulda misafir gibi davranılmakta ve onları incitmeye özen gösterilmektedir.

Öğrencilerin okul müdürüne güven düzeyleri ile öğretmenlerine güven düzeyleri arasında ilişkiyi belirlemek üzere yapılan analizler sonucunda ortaokul öğrencileri oluşturduğu çalışma grubunda orta düzeyde, lise öğrencilerinin oluşturduğu çalışma grubunda ise yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu durum lise öğrencilerinin ortaokul öğrencilerine oranla güveni etkileyen değişkenleri farklı algılamaları ve yorumlamalarından kaynaklanmış olabilir.

Okul paydaşlarının birbirlerine ilişkin güven algılarının belirlenmesi, okulda yaşanabilecek olası sorunların önlenmesi açısından faydalı olacaktır. Bu bağlamda bu araştırmadan elde edilen sonuçların alana sınırlı da olsa katkı sağlayacağı umulmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin öğretmen ve okul yöneticilerine duydukları güven düzeyinin artırılmasına dönük bazı öneriler geliştirilmiştir. Bütün öğrencilerin kendilerini rahat ve özgür hissettikleri, öğrenciler ve okul personeli arasındaki ilişkilerin destekleyici ve işbirlikçi olduğu bir okul ikliminin oluşturulması, öğrenciler ile okul personeli arasında güvene dayalı ilişkilerin geliştirilmesi ile mümkündür (Özer ve Tül, 2014). Eğitim örgütleri olan okullarda güven dayalı bir okul ikliminin oluşturulmasında yöneticilerin davranışları oldukça önemlidir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2000). Bu bağlamda okul müdürleri okulun en temel paydaşlarından olan öğrenci ve veliler ile olan ilişkilerini arttırmak amacıyla iletişim kanallarını açık tutmalı, ihtiyaç duyulduğunda rahatlıkla ulaşılabilmelidir. Çünkü bir okulun yasal lideri konumunda olan okul müdürünün açık ve ulaşılabilir olması, okuldaki diğer bireylerin de ilişkilerde açık olma olasılıkları arttıracak, okulda güven kültürünün oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte okul yöneticileri ile öğrenciler arasındaki güven

düzeyinin artırılması için okul yöneticileri özellikle öğrencileri ilgilendiren kararlar alırken öğrencileri de bu karar alma sürecine dahil etmelidir. Özellikle öğrencilere ait isteklerin okul yöneticileri tarafından dikkate alındığının görülmesi, okul müdürüne olan güveni artırabilir. Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki güven düzeyinin artırılması için öğretmenlerin öğrencilerin sorunlarıyla yakından ilgilenmeleri, söz ve eylemlerinde tutarlı olmaları, öğrencilerle iletişim kurarken açık ve net olmaları ve uzmanlıklarını kullanarak öğrenciler üzerinde olumlu izlenimler bırakmaları yararlı olabilir.

Lise ve ortaokul öğretmenlerinin ve yöneticilerinin öğrencilerle olan iletişimi analiz edildiğinde, genellikle öğretmen ve yöneticilerin ortaokul öğrencilerine çocuk gibi davrandıkları, lise öğrencilerine ise daha çok yetişkin bir birey gibi davrandıkları söylenebilir. Erinlik ve ergenlik dönemindeki bireylerin gelişim özellikleri dikkate alınarak, öğretmen ve okul yöneticilerinin öğrencilere oldukları gibi değil, olmak istedikleri gibi davranmaları onların olumlu davranışlar geliştirmelerine ve bu davranışları pekiştirmelerine katkıda bulunabileceği gibi, sorumluluk ve güven duygularının gelişmesine de katkıda bulunabilir. Unutulmamalıdır ki, davranışı daha fazla etkileyen gerçeğin ne olduğu değil, tarafların bu gerçekliği nasıl algıladıklarıdır. Bir atasözünde ifade edildiği gibi “marifet iltifata tabidir”. Bu yüzden yönetici ve öğretmenlerin öğrencilere olumlu yaklaşımları, iletişimi geliştirme yönünde çaba sarf etmeleri güven açısından özellikle vurgulanması gereken önemli bir noktadır.

KAYNAKÇA

- ADAMS, C. M. (2013). Collective student trust a social resource for urban elementary students. *Educational Administration Quarterly*, 20(10), 1-25.
- ADAMS, C. M. ve Forsyth, P. B. (2009). Conceptualizing and validating a measure of student trust. *Studies in school improvement*, 263-79.
- ADAMS, C. M., Forsyth, P. B. ve Mitchell, R. M. (2009). The Formation of Parent-School Trust A Multilevel Analysis. *Educational Administration Quarterly*, 45(1), 4-33.
- AKBAŞ, O. (2005). Lise birinci sınıf öğrencilerinin sınıf içi güven düzeylerinin belirlenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 275-292.
- AKPINAR, B. ve Özdaş, F. (2013). Lise disiplin sorunlarının sınıf değişkeni açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4 (ÖS)), 1365-1376.
- ANDERSON, A. R., Christenson, S. L., Sinclair, M. F. ve Lehr, C. A. (2004). Check & Connect: The importance of relationships for promoting engagement with school. *Journal of School Psychology*, 42(2), 95-113.
- ARSLAN, M. M. (2009). Technical and industry vocational high school teachers' organizational trust perceptions. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5(2), 274-288.
- ARSLAN, M. M. (2013). Teknik ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin örgütsel güven algıları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 5(2), 274-288

- AYDIN, M. (2007). *Eğitim yönetimi*. (8. baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- BAİER, A. (1986). Trust and antitrust. *Ethics*, 96(2), 231-260.
- BARNES, L., Forsyth, P., B. ve Adams, C., M. (2003). Student trust of principal: Scale development. Working Paper: Oklahoma State University.
- BAŞ, G. ve Şentürk, C. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel adalet, örgütsel vatandaşlık ve örgütsel güven algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(1), 29-62.
- BÖKEOĞLU, Ö. Ç., ve Yılmaz, K. (2008). İlköğretim okullarında örgütsel güven hakkında öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (54), 211-233.
- BRYK, A. S., ve Schneider, B. L. (2002). *Trust in schools: A core resource for improvement*. Russell Sage Foundation Publications.
- BURSALIOĞLU, Z. (2010). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (15. basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CEMALOĞLU, N., ve Kılınç, A. Ç. (2012). Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları gösterme düzeyleri ile öğretmenlerin algıladıkları örgütsel güven ve yıldırma arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 37(165), 137-151.
- CERİT, Y. (2009). Öğretmenlerin örgütsel güven düzeyleri ile işbirliği yapma düzeyleri arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 637-657.
- CLIFTON, R. A., Perry, R. P., Parsonson, K., & Hryniuk, S. (1986). Effects of ethnicity and sex on teachers' expectations of junior high school students. *Sociology of Education*, 58-67.
- COLEMAN, A. (2012). The significance of trust in school-based collaborative leadership. *International Journal of Leadership in Education*, 15(1), 79-106.
- COOK-SATHER, A. (2002). Authorizing students' perspectives: Toward trust, dialogue, and change in education. *Educational researcher*, 31(4), 3-14.
- ÇAĞLAR, Ç. (2011). Okullardaki örgütsel güven düzeyi ile öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1827-1847.
- ÇINKİR, Ş. (2004). Okulda etkili öğretmen-öğrenci ilişkisinin yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 161.
- ÇOKLUK, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem A Akademi.
- DALY, A. J. ve Chrispeels, J. (2008). A question of trust: Predictive conditions for adaptive and technical leadership in educational contexts. *Leadership and Policy in Schools*, 7(1), 30-63.
- DERİN, N. (2011). *İşletmelerde geride kalan sendromu ve örgütsel güven* (1.baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- DEUTSCH, M. (1958). Trust and suspicion. *The Journal of conflict resolution*, 2(4), 265-279.
- ERDEM, F. (2003). Örgütsel yaşamda güven. Erdem, F. (Editör). *Sosyal Bilimlerde güven*. Birinci baskı. Ankara: Vadi Yayınları, ss 153-182.
- FORD, T. G. (2014). Trust, Control, and Comprehensive School Reform: Investigating Growth in Teacher-Teacher Relational Trust in Success for All Schools. In *Trust and School Life* (pp. 229-258). Springer Netherlands.

- FORSYTH, P. B., Adams, C. M., ve Hoy, W. K. (2011). *Collective trust: why schools can't improve without it*. New York: Teachers College Press.
- FRAENKEL, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- GODDARD, R. D. (2003). Relational networks, social trust, and norms: A social capital perspective on students' chances of academic success. *Educational evaluation and policy analysis*, 25(1), 59-74.
- GODDARD, R. D., Salloum, S. J. ve Berebitsky, D. (2009). *Trust as a Mediator of the Relationships Between Poverty, Racial Composition, and Academic Achievement Evidence From Michigan's Public Elementary Schools*. *Educational Administration Quarterly*, 45(2), 292-311.
- GODDARD, R. D., Tschannen-Moran, M. ve Hoy, W. K. (2001). A multilevel examination of the distribution and effects of teacher trust in students and parents in urban elementary schools. *The Elementary School Journal*, 102(1), 3-17.
- HALİS, M., Göksöz, G. S. ve Yaşar, Ö. (2007). Örgütsel güvenin belirleyici faktörleri ve bankacılık sektöründe bir uygulama. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 187-205.
- HOSMER, L. T. (1995). Trust: The connecting link between organizational theory and philosophical ethics. *Academy of management Review*, 20(2), 379-403.
- HOY, W. K. (2002). Faculty trust: A key to student achievement. *Journal of School Public Relations*, 23(2), 88-103.
- HOY, W. K. ve Tschannen-Moran, M. (1999). Five faces of trust: An empirical confirmation in urban elementary schools. *Journal of School Leadership*, 9, 184-208.
- HOY, W. K., Smith, P. A. ve Sweetland, S. R. (2002). The development of the organizational climate index for high schools: Its measure and relationship to faculty trust. *The High School Journal*, 86(2), 38-49.
- HOY, W. K., ve Tschannen-Moran, M. (2007). The conceptualization and measurement of faculty trust in schools. Hoy, W. K., ve DiPaola, M. F.(Ed.). *Essential ideas for the reform of American schools*. Information Age Pub Incorporated.
- HOY, W. K., Gage, C. Q. ve Tarter, C. J. (2006). School mindfulness and faculty trust: Necessary conditions for each other?. *Educational Administration Quarterly*, 42(2), 236-255.
- HOY, W. K., Tarter, C. J., ve Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. *American educational research journal*, 43(3), 425-446.
- İSLAMOĞLU, G. (2003). Etik ve güven. Tevrüz, S. (Editör). *İş hayatında etik*. Birinci baskı. İstanbul: Beta Yayınları, ss 83-118.
- İSLAMOĞLU, G., Birsal, M. ve Börü, D. (2007). *Kurum içinde güven: Yöneticiye, iş arkadaşlarına ve kuruma yönelik güven ölçümü (Alan araştırması ve sonuçları)*. İstanbul: İnkılap kitabevi.
- KALEMCİ-TÜZÜN, İ. (2007). Güven, örgütsel güven ve örgütsel güven modelleri. *Karamanoğlu Mehmet Bey İİ BF Dergisi*, 13, 93-118.
- KARAKAYA, İ. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Tanrıoğen, A. (Editör). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İkinci baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KARASAR, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- KOCHANNEK, J. R. (2005). *Building trust for better schools: Research-based practices*. California: CorwinPress.
- KOŞAR, D. ve Yalçınkaya, M. (2013). Öğretmenlerin Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Yordayıcıları Olarak Örgüt Kültürü ve Örgütsel Güven. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(4), 603-627.
- LEE, S. J. (2007). The relations between the student–teacher trust relationship and school success in the case of Korean middle schools. *Educational Studies*, 33(2), 209-216.
- LEWICKI, R. J., McAllister, D. J. ve Bies, R. J. (1998). Trust and distrust: New relationships and realities. *Academy of management Review*, 23(3), 438-458.
- LEWIS, J. D. ve Weigert, A. (1985). Trust as a social reality. *Social Forces*, 63(4), 967-985.
- LUHMANN, N. (1979). *Trust and power*. New York: John Willey & Sons.
- MADDUX, W. W., ve Brewer, M. B. (2005). Gender differences in the relational and collective bases for trust. *Group Processes & Intergroup Relations*, 8(2), 159-171.
- MAHİROĞLU, A. ve Buluç, B. (2003). Orta öğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81-95.
- MALONEY, S. J. (2006). *Trust in suburban middle schools: The Perceptions of Teachers, Parents, and Principals* (Doctoral dissertation, St. John's University).
- MAYER, R. C., Davis, J. H., ve Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *Academy of management review*, 709-734.
- MENTEŞ, C. (2011). *İlköğretim okulu 5. sınıf öğrencilerinin öğretmenlerine olan güven düzeyleri ile derse katılım düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- MERCAN, M. (2001). *Ortaöğretim okullarındaki disiplin cezaları uygulamalarının sonuçları ile ilgili görüşlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- MİRZA, M., ve Redzuan, M. R. (2012). The relationship between teacher's organizational trust and organizational commitment in primary schools. *Life Science Journal*, 9(3), 1372-1376.
- MITCHELL, R. M. ve Forsyth, P. B. (2004, November). Trust, the principal and student identification. *Annual Meeting of The University Council for Education Administration, Kansas City, Missouri*.
- MYHILL, D., ve Jones, S. (2006). 'She doesn't shout at no girls': Pupils' perceptions of gender equity in the classroom. *Cambridge Journal of Education*, 36(1), 99–113.
- NOOTEBOOM, B. (2002). *Trust: Forms, Foundations, Functions, Failures and Figures*. Glos: Edward Elgar Publishing.
- ÖZDOĞAN, F.B. ve Tüzün İ.K. (2007). Öğrencilerin üniversitelere duydukları güven üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 639-650.
- ÖZER, N. ve Atik, S. (2014, basımda). Ortaokul ve lise öğrencilerinin okul müdürlerine güven düzeylerinin incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(3).
- ÖZER, N. ve Tül, C. (2014). Öğrenciler için öğretmene güven ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 105-119.
- ÖZER, N., Demirtaş, H., Üstüner, M., ve Cömert, M. (2006). Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel güven algıları. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 103-124.

- POLAT, S. (2007). *Örgütsel güven, adalet ve vatandaşlık davranışlarına ilişkin öğretmen algıları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmit.
- POLAT, S. (2009). Eğitim örgütleri için sosyal sermaye: Örgütsel güven. (1.baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- POLAT, S. ve Celep, C. (2008). Ortaöğretim öğretmenlerinin örgütsel adalet, örgütsel güven, örgütsel vatandaşlık davranışlarına ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(2), 307-331.
- POLAT, S. ve Taştan, M. (2009).Yükseköğretim öğrencilerinin öğretim elemanlarına güven düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *New World Sciences Academy (e-Journal of New World Sciences Academy)*, 4 (2), 558-574.
- ROBBINS, S. P. ve Judge, T. A. (2013). *Örgütsel davranış*.(Çev. Edt. İnci Erdem). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- ROTENBERG, K. J.,MacDonald, K. J. ve King, E. V. (2004). The relationship between loneliness and interpersonal trust during middle childhood. *The Journal of genetic psychology*, 165(3), 233-249.
- ROTTER, J. B. (1967). A new scale for the measurement of interpersonal trust. *Journal of Personality*, 35(4), 651-665.
- SABEL, C. F. (1993). Studied trust: building new forms of cooperation in a volatile economy. *Human relations*, 46(9), 1133-1170.
- SADKER, M., Sadker, D. ve Klein, S. (1991). The issue of gender in elementary and secondary education. In G. Grant (Ed.), *Review of research in education* (Vol. 17, pp. 269–334). Washington, DC: American Educational Research Association.
- SAĞLAM-Arı,G. (2003). Yöneticiye duyulan güven örgütsel bağlılığı artırır mı? *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 17-36.
- SEASHORE Louis, K.,Dretzke, B., ve Wahlstrom, K. (2010). How does leadership affect student achievement? Results from a national US survey. *School Effectiveness and School Improvement*, 21(3), 315-336.
- SMITH, P. A., ve Birney, L. L. (2005). The organizational trust of elementary schools and dimensions of student bullying. *International Journal of Educational Management*, 19(6), 469-485.
- SOLOMON, R. C. ve Flores, F. (2001). *Güven yaratmak*. (Çev.Kardam, A.). İstanbul: MESS Yayınları.
- SPECTOR, M. D. ve Jones, G. E. (2004). Trust in the workplace: factors affecting trust formation between team members. *The Journal of SocialPsychology*, 144(3), 311-321.
- TAN, H.H. ve Tan, C.S.F. (2000). Toward the differentiation of trust in supervisor and trust in organization. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 126 (2), 241–260.
- TAYLOR-DUNLOP, K. ve Lester, P. E. (2000). The Development of an Instrument To Measure Organizational Trust. *Annual Meeting of the American Educational Research Association*, New Orleans.
- TDK (2014). *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 01 Haziran 2014 tarihinde erişilmiştir.
- TSCHANNEN-MORAN, M. (2004). *Trust matters: leadership for successful schools*. San Francisco: Jossey-Bass.

- TSCHANNEN-MORAN, M. (2009). Fostering teacher professionalism in schools the role of leadership orientation and trust. *Educational Administration Quarterly*, 45(2), 217-247.
- TSCHANNEN-MORAN, M., Bankole, R. A., Mitchell, R. M., ve Moore Jr, D. M. (2013). Student Academic Optimism: a confirmatory factor analysis. *Journal of Educational Administration*, 51(2), 150-175.
- TSCHANNEN-MORAN, M., ve Hoy, W. K. (2000). A multi disciplinary analysis of the nature, meaning, and measurement of trust. *Review of Educational Research*, 70(4), 547-593.
- VAN HOUTTE, M. (2007). Exploring teacher trust in technical/vocational secondary schools: Male teachers' preference for girls. *Teaching and Teacher Education*, 23(6), 826-839.
- VAN MAELE, D., ve Van Houtte, M. (2009). Faculty trust and organizational school characteristics an exploration across secondary schools in Flanders. *Educational Administration Quarterly*, 45(4), 556-589.
- VAN MAELE, D., Forsyth, P. B. ve Van Houtte, M. (Ed, 2014). *Trust and school life: the role of trust for learning, teaching, leading, and bridging*. Springer Science+ Business Media.
- YAVUZ, K. (2003). Günümüzde güven problemi ve güven. Erdem, F. (Editör). *Sosyal Bilimlerde güven*. Birinci baskı. Ankara: Vadi Yayınları, ss 27-52.
- YILDIZ, K. (2013). Öğretmenlerin Örgütsel Adalet ve Örgütsel Güven Algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 289-316.
- YILMAZ, E. (2006). Okullardaki örgütsel güven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 739-756.
- YILMAZ, K. (2009). Özel dersane öğretmenlerinin örgütsel güven düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(59), 471-490.
- YILMAZ, K. ve Altinkurt, Y. (2012). Relationship between the leadership behaviors and organizational trust and organizational justice. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 12-24.
- YIN, H. B., Lee, J. C. K., Jin, Y. L., ve Zhang, Z. H. (2013). The effect of trust on teacher empowerment: the mediation of teacher efficacy. *Educational Studies*, 39(1), 13-28.
- YÜCEL, C. ve Samancı-Kalaycı, G. (2009). Örgütsel güven ve örgütsel vatandaşlık davranışı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1), 113-132.
- YÜCEL, P. Z. (2006). *Örgütsel güven ve iş tatmini ilişkisi ve bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ZAYİM, M. (2010). *Investigating the relationship between primary and secondary level public school teachers' readiness for change and perceived organizational trust*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- ZAYİM, M., ve Kondakçı, Y. (2014). An exploration of the relationship between readiness for change and organizational trust in Turkish public schools. *Educational Management Administration & Leadership*, published online 12 May 2014, DOI:1741143214523009.

Extended Abstract

Trust is one of the inevitable components of life in forming and sustaining the relationships between individuals and surrounding objects, events and phenomena in the social life. Characterized as old as human history (Yavuz, 2003), trust can be said to affect many aspects of our daily lives including social, political and economic ones. Trust is regarded to be an important part of a healthy personality, as well as one important agent in conducting successfully the social institutions and commercial activities (Lewicki, McAllister and Bies, 1998) and in ensuring successful relationship and cooperation between individuals (Erdem, 2003; Yılmaz, 2009). One of the underlying factor making trust so important is the fact that it is a phenomenon which affects or determines not only the individual behaviors but also the organizational behaviors.

In general terms, trust is defined as “one’s optimistic expectations on the part of an individual about the outcome of an event or the behavior of a person” (Hosmer, 1995: 390). Trust means someone feels sure that other party is not going to abuse his/her vulnerability or behave in opportunistic manner (Robbins and Judge, 2013; Sabel, 1993), is the act of depending on, relying on, being faithful to, promoting and keeping the promise (Yavuz, 2003). Although there are different definitions in the literature about trust, the definition by Hoy ve Tschannen-Moran (1999) with a five-dimension model is the most accepted one in defining the trust in school in the field of educational sciences. According to this model, trust is composed of five dimensions including benevolence, reliability, competence, honesty, openness.

The phenomenon of trust is very important for schools as well as all other institutions. Even, the presence of relations based on trust is more important for the schools, considering that the main input and output of schools as special institutions are human being (Özer and Tül, 2014). All school stakeholders should work in cooperation and coordination for schools as education institutions to function effectively and productively, for the school objectives in particular and educational objectives in general to realize, and for students to have effective educational services (Özer, Demirtaş, Üstüner and Cömert, 2006). Considering that human learning depends on the expectation that people around are trustworthy (Rotter, 1967), achieving trust in teacher-learner and administrator- learner relationship is a basic need to learn at schools and in classrooms.

Although recently there are a number of international researches about trust including the parents’ and students’ perspectives as the important stakeholders of educational institutions (Coleman, 2012; Cook-Sather, 2002; Goddard, 2003; Hoy, 2002; Hoy, Tarter and Hoy, 2006; Tschannen-Moran, Bankole, Mitchell ve Moore Jr, 2013; Van Maele ve Van Houtte, 2009). There are limited numbers of studies conducted in Turkey (Akbaş, 2005; Menteş, 2011; Özer ve Tül, 2014; Polat ve Taştan, 2009). In this respect, in this study it was aimed to investigate the association between secondary and high school students’ trust in their teachers and principals. It was also aimed to

analyze students' trust in teachers and principals according to gender and grade level variables.

Data were collected 729 students attending to six secondary and four high schools in Malatya province central district during 2012-2013 school year. The data were collected using "Trust in Principal Scale" developed by Barnes, Forsyth and Adams (2003) and adapted into Turkish by Özer and Atik (2014), and "Trust in Teacher Scale" developed by Adams and Forsyth (2009) and adapted into Turkish by Özer and Tül (2014).

As a result of the analysis in terms of gender, it was found that female students trust in principal and teachers more than boys. Some previous research (Maddux and Brewer, 2005; Özer and Atik, 2014; Rotenberg, MacDonald and King, 2004; Spector and Jones, 2004) also indicate that trust scores of women are higher than those of men.

As a result of the analysis in terms of grade level, it was found that as the grade level increases trust levels of secondary school students to their principals and teachers decreases relatively. Trust is not a phenomenon which is formed immediately and lasts forever. Trust takes some time to form and effort is needed to sustain formed trust (Polat, 2009). In other words, trust increases or decreases as a result of shared experiences and relationships (Forsyth, Adams and Hoy, 2011; Robbins and Judge, 2013; Solomon and Flores, 2001). Trust depends of making and fulfils commitments (Solomon and Flores, 2001). The reason why secondary school students' level of trust decreases as the grade level increases can be because students observe their principals and teachers better as the time passes; they know better about principals and teachers; and the principal and teachers do not fulfil the commitments that they have made. According to the analysis results, the finding that high school students' level of trust in their principals and teachers increases as their grade level increases can be associated with the fact that principals and teachers behave the high school students according to their ages.

As a result of the analysis conducted to explore the association between participating secondary school students' level of trust in principals and teachers, a significant, positive and medium level of correlation was found. On the other hand, a significant, high and positive correlation was found between high school students' level of trust in their principals and teachers.

Detecting the school stakeholders' perceptions of trust in each other can matter in terms of preventing the possible problems at school. In this respect, the finding of the present study is expected to contribute to the field to some extent. In the light of the findings of the study, some suggestions have been developed to increase the students' level of trust into their principals and teachers. Developing a school climate where all students feel comfortable and free, the relationships between students and school staff is supportive and cooperative is possible only when this relationship is based on trust (Özer and Tül, 2014). In schools as educational institutions, administrators' actions are very important in forming a school climate based on trust (Tschannen-Moran and Hoy,

2000). In this respect principals should keep the communication channels open and make himself/herself available when needed in order to enhance their relationships with the students and parents, who are the major stakeholders of the school. This is because an open and available principal as the legal leader of the school would increase the possibility that other individuals are also open in their relationships, and would contribute to the formation of trust culture at school. Moreover, principals should involve the students in the decision-making processes about the issues concerning the students in order to enhance the level of trust between them and students. Especially when the students realize that their demands and wishes are taken into consideration the principal, students' trust in principals may increase. In order to increase the level of trust between students and teachers, it can be useful for the teachers to care about the students' problems closely, be consistent in their acts and words, be open and concise in their communications with the students and have positive impressions on students using their expertise.